

ОТТО ШТАЙГЕР

РУДЕНЦ

Хоч і звався він Руденц¹, проте був маленький і несміливий. Це виявилось ще при його народженні, коли лікар довго спонукав його, повитуха підштовхувала, а він все барився. Коли ж нарешті з'явився на цей світ, то був дуже непоказний, а голова його нагадувала качан синьої капусти.

Що він був несміливий, то й терпів од того в дитинстві, втім, мав через це й певні переваги. Коли бува чогось накоїть, дорослі ніколи на нього не подумують, а він тільки мовчки дивився, як через нього покарано його товаришів, і це тільки тому, що не насмілювався признатися.

Якщо він все ж таки став заступником начальника цеху на ткацькій фабриці, то завдячував цим своєму батькові — побожному чоловікові, який при будь-якій нагоді втовкмачував синові, що віра гори зрушує. Цю науку Руденц немовби увібрав у себе з молоком матері, згодом вона стала для нього чимсь таким само собою зрозумілим, як, скажімо, той факт, що після ночі настає ранок. Спочатку він випробував практичну вартість цієї науки на собі самому, а що мав він при тому на увазі примітивні речі, які швидко збувалися, то його й не брав ніколи сумнів щодо непохитності цього постулату.

Було йому двадцять чотири роки, коли пішов він якось увечері до парку, де цвіли троянди, і там побачив на лавці самотню дівчину, що тихенько плакала. Через свою боязкість Руденц досі не мав жодного досвіду у стосунках із жінками, а тому довірливо присів коло дівчини, готовий допомогти як зможе. Між ними виникла незабаром розмова, дівчина розказала йому, що її покинув приятель, а тепер вона сама-самісінька на світі й лишилося їй тільки — з мосту та у воду.

Руденцу було її шкода, бо дівчина сподобалася йому. Тож він і заходився умовляти її, щоб цього не робила. Умовляв довго, особливо наполягаючи на тому, що віра має дивовижну силу і зрушує гори, і їй треба тільки повірити, що все вийде на краще.

Вони довго просиділи на лавці; ніч була холодна, вони щільно притулилися одне до одного, а потім дівчина раптом кинулася йому на шию, заридала й прошепотіла, що він її переконав і вона повірила в те, що він незабаром з нею одружиться.

За місяць вони одружилися. Першої ж ночі вона призналася йому, що дуже хоче мати дитину. Руденц, також сповнений радісних сподівань, сказав, що коли вони обоє віритимуть у це, то так воно й буде.

¹ Від Rūde (нім.) — великий пес, хорт.

Дружина пригорнулася до нього, поцілувала і сказала: «Певна річ, любий! Будемо обоє вірити, що в мене за чотири місяці народиться дитина. Довше я не можу чекати, бо помру від нетерплячки».

Руденц подумав тоді, що це справа дещо непевна, і висловив дружині свої побоювання. Але вона вже захопилася тим планом і вірила в нього, а тому сказала чоловікові, що, мовляв, усі сусіди повірять у силу їхнього життєвого кредо, якщо їм удасться за чотири місяці «вірою» народити дитину. Це переконало Руденца, і за чотири місяці дружина справді народила здоровенького хлопчика.

Він добре ріс під любовною опікою батьків, став міцним, хоч і трохи незграбним. А їв за себе і за трьох дурних. Коли, бува, знайомі завітають у гості, то все дивуються, який здоровий та міцний хлопчик, а часом ще й докинуть: «Але на тата він несхожий».

«Зрозуміла річ,— відказував на це Руденц, кидаючи погляд на дружину,— адже тоді доводилось таки поспішати».

Цілком природно, що Руденц намагався прищепити хлопцеві свої погляди на життя; коли той достатньо набрався розуму, розказав йому про віру, що зрушує гори і взагалі все може. Син не вірив йому, і це гнітило Руденца більше, ніж він через свою несміливість міг собі признатись. Коли він став заступником начальника цеху, синові було п'ятнадцять років. З цієї нагоди батько знову мав розмову з сином і розповів йому, як він здавна повірив у те, що незважаючи на всі труднощі стане одного дня заступником... от воно й сталося!

— Я міг би тоді навести ще чимало переконливих прикладів із власного життя,— додав він,— але поки що досить і цього.

— Дурниці! — відповів син і виплюнув жувальну гумку на килим.

Руденц засмутився, але ще міцніше повірив у те, що колись-то буде нагода довести хлопцеві, що віра може все, все без винятку.

Довгий час батьки сподівалися, що син виявить нахил до вивчення наук, але виявилось, що з нього навіть доброго слюсаря не вийде. Кінець кінцем Руденц влаштував його на ткацьку фабрику. Тут юнакові було непогано, йому подобалися дівчата, що стояли коло верстатів. Він і далі чудово розвивався, а коли минуло йому двадцять, то вже носив бороду і червону сорочку, а поївши, клав ноги на стіл.

Але й тепер Руденц не пропускав нагоди, щоб повернути сина в свою віру. Здебільшого син, коли йому несміливо починали щось говорити, мовчки жував гумку й дивився телевізійну програму. Та коли батько, на думку сина, ставав надто настирливий, син говорив, не відриваючи погляду від екрана: «Геть звідси!»

І от, коли одного вечора Руденц знову почав своє, син, повернувшись до нього, раптом спитав:

— Тож усе здійснюється, у що віриш?

— Безперечно! — відказав захоплено Руденц.

— Тоді повір, що ти — мотоцикл. Мені саме потрібен мотоцикл.

Спершу Руденца це образило, навіть обурило. Але потім він збагнув, що нарешті йому випала саме та нагода, якої він так довго чекав. Адже тепер він міг ділом довести синові, що може віра. Не кажучи й слова, він устав і подався до своєї комірчини. У дверях він обернувся й запитав:

— Міні-мотоцикл?

— Ні, справжній? — відказав син.

Руденц сів на ліжку, заплющив очі й зосередився на своїй вірі.

Він знав, що все залежить від успіху цього експерименту. Тому він вірив завзято, як ніколи досі. Проте довгий час у нього нічого не виходило. Аж раптом він відчув, що ноги його круглішають, руки вигинаються, а коли розплющив очі, то побачив, що він став мотоциклом. Мотоциклом із зеленим сидлом і заднім сидінням для супутниці.

Руденца це вразило. Він здійснив таке велике чудо! Це ж був найпрекрасніший момент усього його життя! Йому схотілося гукнути: «Вийшло!», проте голосу в нього, звичайно, вже не було, і він штовхнув переднім колесом двері.

Гуркіт налякав дружину, вона квапливо підбігла, а побачивши чоловіка у такому блискучому вигляді, сплеснула руками і скрикнула: — Ой, Руденц, який же ти гарний!

Син, побачивши батька, сказав тільки: «Ти диви!» А тоді випробував мотор, кермо і докинув: «Давай, тату!» Вивів мотоцикл надвір, мати теж вийшла. Син натиснув на стартер, і тут виявилось, що Руденц вірив дуже ретельно: бак був повний бензину! Син скочив на сидло й трохи проїхався. Повернувшись, поставив мотоцикл перед будинком, пішов до матері у хату і сказав:

— Отакий тато мені найбільше подобається.

А Руденц так і лишився стояти за дверима, сам не свій від радості. Отак він і стояв, аж поки десь удосвіта почався дощ. Він стурбувався: а як же сталеві частини? Та незабаром прийшов син і накрив його рядном.

Власне кажучи, Руденц мав намір так і лишитися мотоциклом, аж поки син не попросить його знову стати людиною. Проте наступного дня, коли син поїхав на ньому на завод, коли Руденц почув, що начальник цеху питає про нього, коли він побачив, як син на це байдуже знизує плечима, то його охопив такий відчай, що він вирішив зараз же повірити в те, що він людина.

Так і зробив. Стояв надворі під бляшаним накриттям разом із велосипедами і вірив. Однак нічогісінько не змінювалося. Ноги лишилися колесами, руки — кермом. Тоді його охопив страх, він почав вірити шалено, з дикою силою; та ось у обід приплентався його син з товаришами й почав перед ними хвалитися своїм новим мотоциклом, а тоді сів на батька і з страшенним гуркотом зник. І весь цей час Руденц невпинно вірив, як і тоді, коли вертався додому вируючими вулицями міста.

Нічого не допомагало. Мабуть, він не міг увірувати з потрібною силою. Іншого пояснення не було. Так чи так, а він залишався мотоциклом. Спочатку сім'я, природно, дуже раділа з цього — щонеділі всі рушали за місто на відпочинок. Та минув місяць, зарплати Руденц не приносив, і дружина почала сердитись. Якось увечері вона вийшла до чоловіка — його ставили тепер на ніч під накриття біля пральні — і почала йому дорікати: мовляв, хоч би не прикидався, вона ж знає, чому він так зробив, посоромився б у таких літах ставати мотоциклом.

Тієї ночі Руденц знову спробував увірувати, та де там! Згодом жінка зрозуміла, що він зробив таке не навмисне, і перестала йому дорікати. Більше того: пізно вночі, коли син повертався з своїх поїздок на батькові, вона нишком пробиралася під накриття і, як колись, подовгу розмовляла з Руденцом.

Але сім'ї потрібні були гроші, і, хоч-не-хоч, мушили Руденца про-

дати. Дали оголошення, одразу прийшли кілька покупців, та дружина вагалася,— їй хотілося, щоб Руденц потрапив у добрі руки. Нарешті його купив якийсь худорлявий пан — він заплатив готівкою і пообіцяв не експлуатувати мотоцикл надмірно.

ПОРОЖНЯ ПЛЯШКА

Може, нічого й не сталося б, якби пляшка не стояла в їдальні перед дзеркалом у золотій рамі. Але вона там таки стояла після весільного бенкету й простояла всю довгу ніч майже на самоті. І коли зрештою після кількох годин нестерпних страждань сірій світанок просочився у вікно, молодята, всупереч усім прогнозам, спали міцним сном, пляшка роздивилась на себе в дзеркалі в золотій рамі й відчула себе порожньою, висотаною, позбавленою прекрасної ілюзії власної величі, якої звичайно додає порожнеча. Коло неї лежала пробка. Кинувши останній погляд у дзеркало, пляшка промовила: «Я така порожня. Нікому непотрібна й порожня. Ходи-но сюди, пробочко, може, якимось зарадимо нашому лихові!»

Почувши клич пляшки, пробка не вагалася й секунди, підвелася, скочила на пляшку і втиснулася в отвір, де раніш сиділа не один рік. Пляшка рушила до дверей. Попрямувала з кімнати, не оглядаючись, такий у неї був поганий настрій. Вона ні разу не озирнулася на брудні ножі, виделки, ложки, тарілки, пішла сходами вниз і опинилася рановранці на вулиці. Пройшла повз стоянку таксі, тоді перетнула площу Перемоги й пішла Маршальською алеєю. Люди, що йшли назустріч, обминали її, а дехто зупинявся і дивився їй услід. Та вона ні на кого не звертала уваги, бо все це були звичайнісінькі ранкові перехожі, що оглядалися на неї. Хлопець з пекарні, що розвозив ще теплі булочки, так різко загальмував свого велосипеда, що аж шини завищали. «Оце так-так!» — вигукнув він.

Хлопці з пекарень ніколи не цікавили пляшку. Вона нічого не відповіла, повернулася до хлопця своєю етикеткою: «Шамбертен, 1945», а тоді посунула далі й, дійшовши до моста з залізним поруччям, видряпалась на нього і плигнула разом з пробкою в темні річкові води.

Всупереч безрадінним сподіванням, хвилі її не поглинули. Це їй було якось дивно, і минув ще якийсь час, аж поки вона з цим примирилася. Говорити про це зі своєю супутницею їй здавалося зайвим, бо, хоч пробка була їй віддана, на жаль, вона не мала вищої освіти. Тож пляшка подумала: «Не потону! Це тому, що я порожня!»

Запишавшись, вона незабаром забула, заради чого плигнула у воду, а коли відмокла її етикетка, пляшка цього майже не помітила, бо відчула, що з нею діється щось незвичайне. На третю ніч, побачивши, як віддалік на морській хвилі танцює місяць, вона зрозуміла,— чим ти порожніша, тим вище плаваєш.

Понад чотири місяці плавала вона по морю, а тоді її прибило до якогось далекого берега. Зовні це була та сама пляшка, але всередині — яка велич, які висоти! Вона вискочила на берег завдяки своїй пробці, попрямувала до міста з білими мурами і вкотилась до винарні сенатора-радикала.

Який тут зчинився галас! Пляшки з винами не хотіли визнавати її,

а шампанське й зовсім повернулось до неї спиною. Місцеві вина так і горлали: «Забирайся звідси під три чорти! Ти ж порожня!»

Та пляшка не дала себе залякати! Вона була надто певна своєї порожнечі й відповідала тим стомленим і лагідним тоном, притаманним мудрецам: «Моє винс — духовного гатунку». А потім більш нічого не стала казати й лягла позад важких пляшок з бургундським — вони охоче дали їй там місце. Ніхто за цілий день не вимовив і слова. Лише вночі пляшка з поммардом, улюбленим вином сенатора, наважилась запитати: «Вам, тут добре лежати?» Але порожня пляшка тільки мовчки всміхнулась, і всі пляшки, побачивши це, всміхнулися й собі.

Вона й досі лежить там, і всі її шанують. Вона мало говорить, але охоче слухає інших й іноді нишком посміхається. Але в душі порожня пляшка сподівається, що колись хтось-таки витягне її на світ божий і напише про неї докторську дисертацію.